

Animovaný film ve Velké Británii

Tereza Mašláňová

Bakalářská práce
2009



Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta multimediálních komunikací

Vyšší odborná škola filmová Zlín

akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Tereza MAŠLÁŇOVÁ**
Studijní program: **B 8206 Výtvarná umění**
Studijní obor: **Klasická animovaná tvorba**

Téma práce: **Animovaný film ve Velké Británii**

Zásady pro vypracování:

1. Teoretická část Bc. práce:

- Teoretická část práce je v pevné vazbě, která nedovoluje vyjímání ani vkládání listů.
- Rozsah: min. 20 stran textu podle zadání (viz níže)
- nutno odevzdat 3 ks + 1CD s verzí PDF + 1 PDF elektronicky odeslat knihovně UTB.

2. Praktická část Bc. práce zahrnuje:

- Bakalářský film, nutno odevzdat na 6 CD
- Propagační plakát k filmu
- Součástí praktické části je i neomezené množství ilustrací a příloh obsahujících výtvarné návrhy a technický scénář, vše inteligentně prezentováno v deskách.

Rozsah práce: viz. Zásady pro vypracování
Rozsah příloh: viz. Zásady pro vypracování
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná

Seznam odborné literatury:


Animation Now – Rida Queiroz, Julius Wiedemann Minimum z dějin světové animace – Edgar Dutka

Vedoucí bakalářské práce: **Michael Carrington**
Vyšší odborná škola filmová Zlín
Datum zadání bakalářské práce: **5. ledna 2009**
Termín odevzdání bakalářské práce: **11. května 2009**

Ve Zlíně dne 5. ledna 2009


doc. MgA. Jana Janíková, ArtD.
pověřená děkanka




doc. Vladimír Malík
vedoucí oboru Klasická animovaná tvorba

ABSTRAKT

Tato písemná bakalářská práce se věnuje animované tvorbě ve Velké Británii. Začíná popisem její historie od prvních krůčků v 19. století až k současným animovaným filmům. V jedné kapitole se věnuje Channelu 4, který pomáhá britskou animaci financovat. Velká část je ale zaměřena na nejúspěšnější britské tvůrce animovaných filmů, animátory a animační studia, a jejich nejslavnější filmy. V poslední kapitole také popisuje britskou tvorbu pro děti.

Klíčová slova: animace, loutková animace, plošková animace, film, Velká Británie, veřejně informativní film, Channel 4, reklama, financování animovaných filmů

ABSTRACT

This written bachelor thesis deals with the animation in Great Britain. It starts with describing its history since the very first steps in the 19th century to the contemporary animated movies. One chapter deals with the Channel 4 that helps to fund the British animation. The major part of this thesis focuses on the most successful British creators, the animators and the animation studios, and their most famous films. The last chapter describes British animated films for children.

Keywords: animation, puppet animation, cut-out animation, film, Great Britain, public information film, commercial, the funding of animated films

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Animovaný film ve Velké Británii vypracovala samostatně a uvedla veškeré informační zdroje.

Ve Zlíně dne 7. května 2009

.....
Tereza Mašláňová

OBSAH

ÚVOD.....	7
1 HISTORIE BRITSKÉHO ANIMOVANÉHO FILMU.....	8
1.1 POČÁTKY ANIMOVANÉHO FILMU VE VELKÉ BRITÁNII	8
1.2 ANIMACE BĚHEM 2. SVĚTOVÉ VÁLKY A PO NÍ.....	9
1.3 BRITSKÁ ANIMACE V 60. A 70. LETECH	12
1.4 80. A 90. LÉTA A SOUČASNÁ BRITSKÁ ANIMACE	14
2 CHANNEL 4 A FINANCOVÁNÍ ANIMOVANÝCH FILMŮ.....	17
3 OSOBNOSTI BRITSKÉ ANIMACE	21
3.1 HALAS & BATCHELOR	21
3.2 GEORGE DUNNING	25
3.3 JIMMY T. MURAKAMI	28
3.4 RICHARD WILLIAMS	30
3.5 BOB GODFREY	32
3.6 AARDMAN.....	35
3.6.1 Animátoři studia Aardman.....	38
3.7 ŽENY V BRITSKÉM ANIMOVANÉM FILMU	40
3.7.1 Candy Guard	40
3.7.2 Joanna Quinn	42
3.7.3 Suzie Templeton	43
3.7.4 Erica Russell	44
4 TVORBA PRO DĚTI.....	46
4.1 SMALLFILMS: OLIVER POSTGATE A PETER FIRMIN.....	48
4.2 IVOR WOOD	50
4.3 COSGROVE HALL	53
ZÁVĚR	56
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	57
SEZNAM OBRÁZKŮ	58

ÚVOD

Počátky animace můžeme nalézt už v době kamenné nebo později u starých Řeků a Egyptanů, kteří často a velice zdatně rozkreslovali různé pohyby na jednotlivé fáze, těmi pak zdobili vázy, zdi nebo sloupy svých chrámů.

Samotné slovo animace je odvozeno od latinského slova „anima“ – duše a znamená tak vlastně ožívování, dávání duše nebo života neživým věcem.

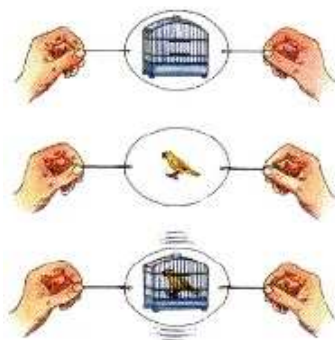
V této práci se chci zaměřit na animaci ve Velké Británii a to především proto, že se dá říci, že právě tam došlo ke zrodu animovaných filmů, a také proto, že tamější animovaná tvorba je velmi specifická, nejen, co se týče typicky britského humoru, ale i po výtvarné stránce, díky níž ji lze poměrně snadno identifikovat. Je to dáno hlavně jistým odstupem, který si země ležící na Britských ostrovech, udržuje od kontinentální Evropy a také bohatou kulturou a historií.

Ráda bych zde popsala zajímavou historii animace ve Velké Británii, práci nejdůležitějších britských animátorů a animačních studií a také některé z nespočtu známých a mezinárodně uznávaných a oceňovaných animovaných filmů.

1 HISTORIE BRITSKÉHO ANIMOVANÉHO FILMU

1.1 Počátky animovaného filmu ve Velké Británii

Animace je sled statických obrázků, které se od sebe navzájem mírně liší a promítají se většinou rychlostí 25 obrázků za vteřinu. Ke zdání pohybu dochází tak, že obrázek vznikající na sítnici oka nemizí okamžitě, ale je na ní zlomek vteřiny zachycen, než je nahrazen dalším obrázkem. Při dostatečné rychlosti střídání obrázků má divák pocit, že sleduje plynulý pohyb. Tento jev poprvé prozkoumal britský vědec švýcarského původu Peter Mark Roget. Své poznatky publikoval roku 1824 ve svém díle *O zachování obrazu pohybujících se předmětů (Persistence of Vision with Regard to Moving Objects)*.



Obr. 1. thaumatorp

O rok později, roku 1825, inspirován Rogetovým bádáním, sestrojil slavný anglický fyzik John A. Paris prototyp thaumatorpu, optické hračky nejčastěji kruhového tvaru s různými obrázky na rubu i líci a provázky upevněnými po obou stranách. Při roztočení kruhu pomocí provázků obrázky z obou stran splynuly v jeden. Nejednalo se přímo o pohyb, ale spíše o využití poznatků optiky. (Thaumatorp používal i konstábl Ichabod Crane ve filmu Tima Burtona *Ospalá díra*. Na jedné straně papírového kruhu byla nakreslená klec a na druhé pták, otáčením vznikl optický klam a vypadalo to, že byl pták v kleci.)

Rogetových poznatků využili i Belgičan Plateau a Rakušan Stampfer a vynalezli stroboskop, přístroj, který je založen na setrvačnosti vnímání lidského oka. Na vnitřním obvodu kotouče se umístily obrázky pohybu rozkresleného na fáze, kotoučem se otáčelo a při pozorování skrze štěrbinu v kotouči vznikl dojem plynulého pohybu.

Ale vraťme se zpět do Velké Británie...

Mnozí lidé považují za vůbec první animovaný film snímek Artura Melbourne Coopera *Sirky (Matches: An Appeal)* z roku 1899. Jednalo se o pookénkovou animaci loutky vytvořené ze sirek pospojovaných tenkým drátkem. Loutka psala na tabuli a vybízela britské občany, aby zásobovali své vojáky sirkami. Snímek byl vytvořen jako reklama na sirkárnu Bryant May.

Jedny z prvních animovaných filmů na počátku 20. století tvořili Britové Walter Booth, ilustrátor a autor filmu *The Hand of the Artist* (1906), a James Stuart Blackton. Ten je ale spíše americkým filmařem, protože ve svých deseti letech odjel do Spojených států, kde načas působil jako kameraman, režisér a animátor-experimentátor. Jeho nejslavnějším filmem je *Strašidelný dům (The Haunted House, 1907)*, film s živými herci, který pro zobrazení nadpřirozených prvků využívá pookénkovou animaci.

Během první světové války se animace hojně využívalo k natáčení propagandistických filmů, ve kterých se zesměšňovali nepřátelští velitelé a vládcí (například německý císař). Tyto filmy byly vytvářeny převážně pro dospělé a jejich hlavním úkolem bylo pobavit diváky a pozvednout morálku.

1.2 Animace během 2. světové války a po ní

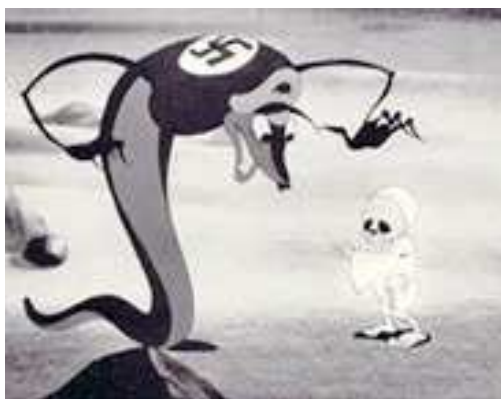
V průběhu druhé světové války se animační techniky vyvinuly, staly se mnohem rafinovanějšími, ale přesto nesly stále stejné poselství jako za první světové války, a to zesměšnit nepřítele (hlavně Adolfa Hitlera). Tvůrci přitom využívali jednoduchých kreseb a vystačili si mnohdy jen s několika slovy, aby dokonale vystihli hlavní myšlenku.

Válečná léta se nesla v duchu zničených měst a kritického nedostatku základních potravin a materiálů. Britská vláda se proto rozhodla opět zapojit do boje propagandu. Začaly se natáčet nejrůznější krátké filmy, které měly ukázat všem britským občanům, že i oni jsou součástí války a měli by se také nějak angažovat a pomáhat při obnově (například recyklací). Filmy vznikaly na popud ministerstva informací. Byly zpočátku hrané a setkaly se s velmi chladným přijetím u diváků, proto se vedoucí oddělení filmů na ministerstvu, Jack Beddington, rozhodl vyzkoušet animaci a pověřil studio Halas & Batchelor, aby nato-

čili krátký film o recyklaci. Ukázalo se, že Beddingovo rozhodnutí bylo správné. Film byl poučný, zábavný i patriotický (odpadky jdou do továrny, kde se roztřídí a obětují se pro to, aby se z nich vytvořily nové věci). Něco takového bylo do té doby nevídané.

Tyto veřejně informativní filmy (public information films, neboli PIF) se staly velmi oblíbenými i ve Spojených státech, ale na rozdíl od svých zaoceánských kolegů se britští animátoři nebáli experimentovat. Informativní filmy vždy musely nést nějakou myšlenku, většinou radily divákům, jak jednat v určitých situacích (například už zmíněná recyklace, přecházení silnice, volby, ...). Byly oblíbené během války, ale i po ní a v menší míře se natáčejí dodnes.

V roce 1943 dostalo studio Halas & Batchelor další vládní zakázku na natočení série propagandistických filmů určených pro Blízký východ. Hlavním hrdinou byl arabský chlapec Abú, kterému usilovali o život nacistický had (kobra) a jeho přísluhovač italský žabák. Tyto antinacistické, antifašistické, pro-britské filmy byly přeloženy do arabštiny a perštiny a byly hojně promítány po celém Blízkém východě.



Obr. 2. Halas & Batchelor - Abu

Během války studio Halas & Batchelor natočilo přes 70 filmů a po válce se stalo nejvlivnějším animačním studiem v Británii.

Na konci roku 1945 došlo ke změně vlády a k sociálním reformám. Nová vláda chtěla přesvědčit kritiky o správnosti svých postojů, proto zahájila masivní filmovou kampaň, v níž využila zkušeností studia Halas & Batchelor. To vytvořilo sérii krátkých informativních filmů, jejichž hlavní hrdina, Charley, reprezentoval typického britského občana. Ve filmech se vláda snažila upozornit například na nutnost sociálního pojištění. Vše bylo opět pojato s humorem a nadsázkou.

Halas & Batchelor nebylo jediným animačním studiem, které se podílelo na restaurování poválečné Británie. Dalším významným studiem bylo studio Larkins, to také natáčelo krátké filmy, ale v naprosto odlišném stylu než Halas & Batchelor, a později dokonce převzalo vedoucí úlohu v britském animovaném filmu. Jeho hlavním režisérem byl Peter Sachs, původem Žid, jenž během války uprchl do Velké Británie. Sachs se věnoval animaci ještě před příchodem do Anglie, ale až poté se skutečně proslavil. Jedním z jeho prvních filmů pro studio Larkins byl krátký film *T for Teacher* ukazující pití čaje a také upozorňující na poválečné zhoršení kvality čaje. Mezi jeho další filmy patří například *Skymaster* natočený pro britskou armádu, v němž popisuje rozdíly mezi přátelskými a nepřátelskými vojenskými letouny. Sachs často experimentoval s různými druhy animace, jak je vidět v jeho krátkém filmu *Men on Meril*, kde propojuje loutkovou animaci s kreslenou i ploškovou. Ve svém dalším filmu pro britskou ocelárnu se inspiroval německým expresionismem (pozdí pro tento film maloval učeň Bob Godfrey, později jeden z nejúspěšnějších britských animátorů).

V roce 1948 nabídly Spojené státy zdevastované Evropě pomoc v podobě Marshallova plánu. Východní Evropa tuto pomoc odmítla, na rozdíl od Západu, který finanční pomoc přijal a výrazně tak uspíšil znovuoobnovení svého hospodářství. Část peněz z Ameriky putovala i do filmového průmyslu a v britských animovaných filmech se začalo objevovat téma ekonomické spolupráce Velké Británie a Spojených států. Studio Halas & Batchelor dostalo zakázku na film *The Shoemaker And The Hatter*, alegorie o obuvníkově a kloboučnickovi, kteří objevují výhody mezinárodních obchodů.

I studio Larkins bylo pověřeno, aby natočilo film o výhodách Marshallova plánu, a tak vznikl film Petera Sachse *Without Fear*, jenž zároveň varoval před vzrůstající hrozbou komunismu.

Během studené války se stala britská animace silnou zbraní na bojišti idejí. V roce 1952 Halas & Batchelor natočili první britský celovečerní animovaný film *Farma zvířat* (*Animal Farm*), který měl premiéru v New Yorku o dva roky později, roku 1954. Díky *Farmě zvířat* se stali největším animačním studiem v celé Evropě.

V 50. letech došlo k obrovskému rozšíření televize. Téměř každá domácnost v Británii měla svůj vlastní černobíle vysílající televizor, na němž mohli sledovat vysílání dvou kanálů zpravodajské stanice BBC (British Broadcasting Company, která byla založe-

na už v roce 1922 jako rozhlasová stanice) a třetího kanálu (Third Programme, založen 1946), jenž se soustředil převážně na vysílání koncertů vážné hudby a dalších kulturních pořadů. V roce 1955 těmto stanicím přibyl nový konkurent, nezávislá ITV (Independent Television). Ta se inspirovala Spojenými státy a divákům představila tzv. reklamní přestávky, šlo o krátké pauzy ve vysílaných pořadech (v podstatě tak, jak je známe dnes). V těchto reklamních vsuvkách našla animace dokonalé uplatnění. Mnoho výrobců, kteří v reklamách chtěli propagovat své výrobky, si k vytvoření těchto reklam vybralo právě animaci, jenž byla perfektní pro oslovení široké veřejnosti. Na rozdíl od informativních filmů měli animátoři na sdělení hlavní myšlenky divákům jen 30 vteřin. Z tohoto důvodu nemohli využít klasických způsobů animace, ta byla příliš drahá a zdlouhavá na výrobu, ale museli najít nové způsoby, jak natáčet snadněji, rychleji a efektivněji. První animované reklamy proto vsadily na zpívání a tanec a jejich kresba byla velmi jednoduchá.

1.3 Britská animace v 60. a 70. letech

V polovině 60. let už byly animované reklamy součástí Britské popkultury, jednou z nejoblíbenějších reklamních postaviček byl Cresta Bear, kreslený mluvící lední medvěd se slunečními brýlemi z reklamy na limonádu Cresta. Jeho popularita odstartovala doslova boom různých zvířat v reklamách, animovaných a informativních filmech a pořadech pro děti (například *Charley the Cat*, v němž kocour Charley a jeho pán poučovali děti o bezpečnosti) a poukázala na důležitost mluveného slova v animaci.



Obr. 3. *Charley the Cat*

60. léta v Británii se nesla ve znamení hudby, která ve velké míře ovlivnila také animovanou tvorbu. V roce 1968 měla premiéru *Žlutá ponorka* (*Yellow Submarine*) režiséra George Dunninga, která předvedla něco, co nikdo do té doby neviděl. Byla barevná, plná života, hudby a experimentů. Díky ní dostala nová generace britských animátorů možnost tvořit volně, podle své fantazie. Toho využili mladí tvůrci především k natáčení experimentálních filmů, jejichž hlavním úkolem bylo diváka šokovat.

Kromě hudby 60. léta ovlivnila také válka ve Vietnamu, na niž reaguje celá řada britských animovaných i hraných filmů. Nejznámější z nich je celovečerní hraný film s animovanými sekvencemi, *Útok lehké kavalerie* (*Charge of the Light Brigade*, 1968). Satira režiséra Tonyho Richardsona z viktoriánské Anglie se odehrává v době války o Krym a ukazuje, jak hrstka neschopných aristokratických vojevůdců posílá zaslepené vojáky na smrt. Film je silně protiválečný a je v něm možno cítit strach ze Sovětského svazu a také kritiku vietnamské války. Animované části jsou inspirovány grafickým stylem viktoriánské éry a jsou velmi precizní a vynalézavé.

V roce 1972 natočilo studio Boba Godfreyho lechtivý desetiminutový film *Kama Sutra Rides Again* o páru, který pátrá po co nejefektivnějším sexu, při tom zkoušejí různé sexuální pozice inspirované indickou Kama Sútrou, ale přizpůsobené modernímu životu (na kole, na eskalátoru, na houpačce, ...). Film kvůli svému erotickému, ale velice hravě a vtipně natočenému, obsahu dostal od britských filmových cenzorů označení X, tedy nevhodný pro děti. Přesto se okamžitě stal hitem a je dodnes jedním z nejslavnějších filmů Boba Godfreyho.

Počátek 70. let byl také dobou vzniku televizního seriálu *Monty Pythonův létající cirkus* (*Monty Python's Flying Circus*). Ten se vysílal v letech 1969-1974 a měl celkem 45 dílů, které se skládaly z jednotlivých skečů, prokládaných drobnými animovanými vtípkami. Jejich animátorem byl Američan Terry Gilliam, velký obdivovatel Boba Godfreyho. Celý seriál, včetně animací, byl pojat velmi surreálně a často si dělal legraci z autorit a politiky.

Politiku zesměšňoval také britský animátor, režisér a karikaturista Gerald Scarfe. Ten, poté, co navštívil Spojené státy, konkrétně Los Angeles, natočil drsnou satiru *A Long Drawn Out Trip* (1973), v níž paroduje americké symboly a kulturu (ve filmu například Mickey Mouse kouří marihuanu a americký orel snáší místo vajec bomby).

A Long Drawn Out Trip upoutal pozornost anglické rockové kapely Pink Floyd, ti Scarfea přizvali ke spolupráci na svém hudební projektu *Pink Floyd: The Wall* (1982). Při práci měl Scarfe naprostou tvůrčí svobodu a díky tomu se mu podařilo vytvořit sérii dnes již kultovních výjevů. Scarfe byl jako malý chlapec astmatik, nebyl příliš oblíbený, měl hrůzu z učitelů a měl vždycky pocit, že ho systém ubíjí. Toho využil, například, při tvorbě scény s mlýnkem na maso (učitel, v podobě obřího kladiva, tlačí děti do mlýnku a mele je). Film je kritikou společnosti a ukazuje, jak si každý kolem sebe samého staví zeď, aby se ochránil před zraněním, ať už fyzickým či psychickým.



Obr. 4. Gerald Scarfe – *Pink Floyd: The Wall*

1.4 80. a 90. léta a současná britská animace

V 80. letech se na britské televizní scéně objevil nový kanál – Channel 4, ten se stal jedním z největších podporovatelů britské animované tvorby. V roce 1986 nabídl skupině, která stála za vznikem *Žluté ponorky*, zfilmování knihy Raymonda Briggse *When the Wind Blows*. Režie snímku se ujal Jimmy Murakami.

Kromě známých animátorů podporoval Channel 4 i nové tvůrce, kteří přinesli nové nápady i energii a posunuli tak britskou animovanou tvorbu o obrovský krok dopředu. Jed-

ním z nich byla Gillian Lancey, autorka krátkého filmu *Murders Most Fue* o absurditě soudních procesů, podle nichž mohou muži téměř beztrestně zabít své ženy. Lancey zahájila trend žen-animátorek v britském animovaném filmu, po ní následovaly další jako Candy Guard, jejíž filmy jsou sice méně politické, ale o to více humorné.

Channel 4 také poskytoval možnost uplatnění absolventům uměleckých škol, tím obohatil britskou animaci o obrovské množství krátkých experimentálních filmů. Animátoři z této generace využívali všech možností, jaké animovaný film nabízí, často animovali přímo skutečnost nebo různé skutečné události, sociální témata, ... Mezi tyto tvůrce patří, například, Jonathan Hodgson, který pracuje se skutečným světem a jeho problémy, Susan Young, spontánní autorka hrající si s linkou a jednoduchými barvami, nebo David Anderson, tvůrce imaginárních, temných světů.

V 90. letech dominovala snaha autorů provokovat. To se podařilo animátorovi Philu Mulloyovi a jeho krátkému filmu *Kovbojové* (*Cowboys*) o mužích-kovbojích, jejich sexualitě a chvástání. Mnoho filmů se také inspirovalo stále oblíbenějšími videohrami, začaly vznikat počítačové grafiky a první digitální animace.



Obr. 5. Phil Mulloy – *Kovbojové*

Na konci 90. let bylo zrušeno animační oddělení Channelu 4, přesto ale Channel 4 dále pokračuje ve financování britských animovaných filmů. A není jediný, postupně začaly i ostatní britské televizní stanice jedna po druhé investovat do vlastních animovaných filmů a seriálů. Stanice ITV v roce 2001 odstartovala vysílání *2DTV show*, která zesměšňuje známé osobnosti, BBC2 spustila komediální seriál *I Am Not an Animal* a BBC3 začala vysílat seriál *Monkey Dust*, jenž ukazuje ošklivost zdánlivě perfektní společnosti.

Kromě těchto seriálů vznikla v posledním desetiletí i řada celovečerních animovaných filmů, například digitální *Valiant* (2005) a *Kouzelný kolotoč* (*The Magic Roundabout*, také 2005), nepříliš úspěšný digitální remake klasického loutkového seriálu, nebo kasovní trháky studia Aardman *Slepičí úlet* (*Chicken Run*, 2000) a *Wallace a Gromit: Prokletí králíkodlaka* (*Wallace and Gromit: The Curse of the Were-Rabbit*, 2005). V loňském roce natočilo studio Vanguard digitálně animovaný film *Vesmírní opičáci* (*Space Chimps*) a na rok 2009 připravuje studio Aardman film *The Pirates!*.



Obr. 6. z filmu *Wallace a Gromit: Prokletí králíkodlaka*

2 CHANNEL 4 A FINANCOVÁNÍ ANIMOVANÝCH FILMŮ

Britský Channel 4 je jedním z pěti národních pozemních televizních kanálů ve Velké Británii (dva jsou nekomerční kanály BBC1 a BBC2, které jsou financovány daňovými poplatníky ve Velké Británii, další tři, mezi něž patří i Channel 4, jsou financovány reklamami).

Když se v 70. letech poprvé začalo diskutovat o možnosti vzniku Channelu 4, konzervativní vláda chtěla, aby to byla je další komerční televizní stanice. V roce 1974 ale konzervativci prohráli volby a vlády se ujali labouristé. Nastalo období rozkvětu britské filmové i televizní tvorby a mnozí filmaři si uvědomili frustraci ze stávajících televizních programů, které nebyly schopny produkovat pořady, jaké filmaři chtěli tvořit. Vláda připustila, že by nová stanice měla být jiná a ustanovila komisi, která měla prozkoumat vše, co se týkalo vzniku nového televizního kanálu.

Roku 1979, ale vláda labouristů padla a k moci se opět dostali konzervativci v čele s Margaret Thatcher. Díky podpoře jednoho z jejích ministrů, ministra vnitra Williama Whitelawa, začal Channel 4 v roce 1982 konečně fungovat. Vláda rozhodla, že nová stanice bude své pořady skládat z filmů nezávislých produkčních společností, bude podporovat experimentální a pokrokové filmy a vzdělávací programy a své vysílání bude směřovat i na menšiny, kterým se do té doby jiné televizní stanice téměř nevěnovaly.

Zakládající výkonný ředitel Jeremy Isaacs se rozhodl, na rozdíl od ředitelů ostatních stanic, při najímání personálu dát přednost filmařům před úředníky. Jedním z prvních, které najal, byl Paul Madden, ten původně pracoval v televizním archívu v British Film Institute. Dostal na starost zvláštní programy a později i animovanou tvorbu.

Channel 4 podporoval umělecké a filmové školy v jejich novátorství a experimentech, které byly příjemnou alternativou k tradiční britské animaci. Jeho velké podpory se dostalo také místním animačním studiím, jenž byly předtím dost přehlížené.

Isaacs i Madden byli oba velkými fandy studia Aardman a uzavřeli s nimi smlouvu, podle níž, měli Aardmani vytvořit pět krátkých animovaných filmů, které měly jít na Channelu 4 během jeho prvního vysílacího týdne v listopadu 1982. Aardman, do té doby se skládající z pouhých dvou členů, se musel rozrůst na celý tým a pokusit se vytvořit sérii

animovaných filmů, každý o délce 5 minut. To se ale ukázalo být příliš obtížné a Aardmani zakázku dokončili s ročním zpožděním. Filmy pod souhrnným názvem *Conversation Pieces* tak byly odvysílány až během oslav ročního výročí Channelu 4 v roce 1983 a ihned se staly obrovským hitem. Studio Aardman téměř přes noc odstartovalo svou zářnou kariéru (o jejich úspěších bude ale zmínka až později, v kapitole „Aardman“).

Madden požádal Aardmany o natočení filmu ještě několikrát. V roce 1984 to byl *Babylon* a v roce 1989 seriál *Lip Sync*, za jeden jeho díl, *Pohodlíčko (Creature Comforts)* od Nicka Parka, získali Oscara.



Obr. 7. Aardman – Babylon

O nové televizní stanici se v roce jejího vzniku dozvěděl i producent John Coates, který po smrti svého spolupracovníka George Dunninga hledal nové uplatnění. Coates chtěl zfilmovat oblíbenou knihu ilustrátora Raymonda Briggse *Sněhulák*. Channel 4 to umožnil tím, že poskytl na natočení téměř čtvrt hodinového filmu 100,000 liber, což byla obrovská suma v porovnání s tím, co televize do animace investovala dříve (natáčely se spíše nízko-rozpočtové seriály pro děti). *Sněhulák (The Snowman)*, kterého nakonec režírovala Dianne Jackson, byl velmi úspěšný, od svého prvního vysílání na Vánoce 1982 se mu podařilo investované peníze několikanásobně vrátit a stal se britskou vánoční televizní klasikou.

Po *Sněhulákovi* následovaly další adaptace knižních bestsellerů Raymonda Briggse, celovečerní *When the Wind Blows* (1986) režiséra Jimmyho Murakamiho, který sklízел úspěchy nejen v Anglii, ale i v Německu a Japonsku, a později *Medvěd (The Bear, 1999)* režisérky Hilary Audus.

Dalším úspěšným celovečerním filmem Channelu 4 byl film Jana Švankmajera *Něco z Alenky* (1989) podle knihy Lewise Carrolla produkovaný Keithem Griffithsem, který

také produkoval filmy bratrů Quayových. Nejúspěšnějším z nich byla *Ulice krokodýlů* (*Street of Crocodiles*, 1987).



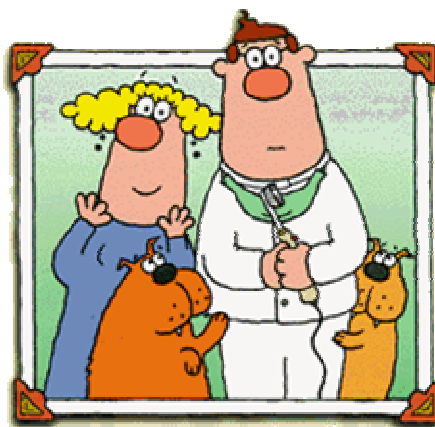
Obr. 8. bratři Quyaové – *Ulice krokodýlů*

Channel 4 v průběhu 80. let financoval řadu odlišných projektů, mezi nimi počítačově animovaný *Taking a Line for Walk* (1983) Lesley Keena nebo feministický film o čarodějnicích Very Neubauer *Midair* (1986) a také filmy absolventů filmových škol, například Dereka Hayse, Phila Ausitna a *Candy Guard*.

Výkonný ředitel Channelu 4 Jeremy Isaacs prohlašoval, že by nikdo neměl zůstat u Channelu 4 déle než pět let, aby stanice nezabředla do stereotypu, a v duchu svého tvrzení v roce 1987 Channel 4 opustil. Na jeho místo přišel Michael Grade, bývalý producent v BBC. I Peter Madden o dva roky později, v roce 1989, odešel, poté, co produkoval filmy *Deadsy* Davida Andersona a *Feet of Song* Ericy Russell. Oba byly uvedeny na Bristol Animation Festival. Channel 4 byl hlavním sponzorem a partnerem tohoto animačního festivalu, proto se zdálo logické představit na něm novou vůdčí osobnost, Clare Kitson, která zaujala Maddenovo místo. Předtím pracovala v National Film Theatre v Londýně a krátce působila také v Los Angeles. Do Channelu 4 přinesla nové způsoby financování filmů a také představila dva důležité programy na podporu nových talentů, experimentálních a nízkorozpočtových filmů. Jeden z nich, program *Animate!*, na podporu experimentálních filmů umožňoval vznik pěti až šesti filmů ročně. Filmy mohly mít libovolnou stopáž a využívat různých technik, jediným pravidlem bylo, že musely být experimentální. Úspěšným filmem, který vznikl díky tomuto programu, byli *Kovbojové (Cowboys)* Phila Mulloye.

Další program podporoval absolventy uměleckých školy a umožňoval jim spolupráci s profesionálními filmaři. Program ročně zajistil čtyřem absolventům tříměsíční stáž ve filmových studiích a vznikl za přispění British Film Institute (instituce, která podporuje rozvoj britské kinematografie, financuje stavbu kin, festivaly, organizuje výukové programy, ...).

Clare Kitson se snažila více zapojit krátké animované filmy do vysílání Channelu 4 a dala několika animátorům zakázky na vytvoření různých animovaných seriálů. Tak vznikl seriál *Candy Guard Pond Life* (1998-2000) s populární postavičkou Dolly Pond nebo seriál Alison Snowden a Davida Finea *Bob a Margaret* (*Bob And Margaret*) o středostavovském manželském páru bezdětných čtyřicátníků, kteří se potýkají s krizí středního věku. První díl tohoto seriálu *Bobovy narozeniny* (*Bob's Birthday*, 1994) získal Oscara za nejlepší krátký animovaný film.



Obr. 9. Alison Snowden a David Fine – *Bob a Margaret*

V 90. letech se začaly objevovat problémy s financováním krátkých filmů, především nedostatek peněz (tento problém řešila například televizní stanice BBC tak, že vytvořila animační oddělení v Bristolu, které spolupracovalo s francouzským Canal Plus). A na konci 90. let Channel 4 uzavřel své oddělení animovaného filmu.

Clare Kitson přes všechny tyto problémy nadále pokračovala v získávání financí pro mladé animátory a jejich projekty. Před několika lety byla vedením Channelu 4 nahrazena mladou, ambiciózní Camillou Deakin. Ta se rozhodla pokračovat v programech na podporu britské animace, které zavedla její předchůdkyně.

3 OSOBNOSTI BRITSKÉ ANIMACE

3.1 Halas & Batchelor

Studio Halas & Batchelor zaujímá v britské kinematografii velmi důležité místo. Od počátku 40. do poloviny 70. let bylo největším a nejvlivnějším tvůrcem animovaných filmů v Evropě. V průběhu své činnosti vyzkoušelo nejrozličnější animační techniky od klasické a ploškové animace až po animaci počítačovou. Kromě svého nejznámějšího filmu *Farma zvířat (Animal Farm)* dalo vzniknout přes 200,000 filmům, včetně různých dokumentů, televizních seriálů a experimentálních filmů.

John Halas (16.4.1912 – 21.1.1995) se narodil v maďarské Budapešti jako sedmý syn židovské matky a katolického otce. Vystudoval malbu v Budapešti a velmi jej ovlivnila tvorba Lászla Moholy-Nagyho a umělecké školy Bauhaus. Začal pracovat s Georgem Pálem (Györgym Pálem Marczinsakem), proslulým tvůrcem loutkových filmů a pozdějším hollywoodským producentem, a u něj se seznámil s animací. V roce 1932 založil společně s Gyulou Macskássym filmové studio v Budapešti. Protože studio nemělo mnoho zakázek, odešel Halas do Paříže, aby začal pracovat jako designér.



Obr. 10. John Halas a Joy Batchelor

V roce 1936 dostal nabídku natáčet v Londýně film *Music Man*. Pro tento film, který byl uveden v roce 1938, sháněl animátory a jedním z těch, kteří odpověděli na jeho inzerát, byla Angličanka Joy Batchelor (22.5.1914 – 14.5.1991). Ta už v té době byla zkušenou ilustrátorkou a animátorkou. Halas poznal její talent a přizval ji ke spolupráci na sérii fil-

mů, které se natáčely v Budapešti. Brzy ale studiu došly finance a blížící se válka je roku 1939 přinutila vrátit se do Londýna.

Protože v Anglii neměli zaměstnání, obcházela Joy Batchelor reklamní agentury a vydavatelství a předváděla jim své a Halasovy práce. Ty zaujaly reklamní agenturu J. Walkera Thompsona, kde jim nabídli místa animátorů reklam.

Roku 1940 se s podporou dokumentaristy Johna Griersona osamostatnili a založili animační studio Halas & Batchelor Cartoon Films. Téhož roku se také vzali.

Se začátkem války se ukázala potřeba natáčet informativní a propagandistické filmy, které by pozvedly ducha národa, a studio dostalo od vlády několik nabídek k jejich natočení. Tak vznikla, například, série filmů o arabském chlapci Abuovi, směřovaná na Blízký východ.

Prvním celovečerním filmem, který natočili byl *Handling Ships* (1945) pro britskou admirálnítu, ten byl ale promítán pouze v Anglii, proto se za skutečně první britský celovečerní animovaný film považuje *Farma zvířat* (*Animal Farm*, 1954), která sklízela úspěchy po celém světě. Film o svobodě je alegorií na ruskou revoluci, vzestup Josefa Stalina, vládu bolševiků a tajné policie a vznikl na motivy knihy George Orwella. Zvířata na farmě se vzbouří proti krutému farmáři Jonesovi, vyženou ho a začnou farmu spravovat sama podle hesla, že všichni jsou si rovni. Dokonalá rovnováha se ale zvrhne v násilnický systém, v němž prasata ostatní zvířata zneužívají ještě hůře než farmář. Ukazuje se, že všechna zvířata jsou si sice rovna, ale některá jsou si rovnější. Oproti své předloze má ale film šťastný konec.



Obr. 11. *Farma zvířat*

Díky *Farmě zvířat* se studio rozrostlo, otevřelo řadu poboček na několika místech Británie a začalo produkovat různé druhy animovaných filmů, od reklam a televizních seriálů až po umělecké a experimentální filmy.

V roce 1956 natočili film *The World of Little Ig* o prehistorickém chlapci, který o několik let předběhl slavné *Flintstoneovy* studia Hanna-Barbera. O tři roky později vznikl film *For Better or Worse* (1959) o kladech a záporech televize, který sponzorovala firma Philips. V 60. letech vznikly jejich nejslavnější seriály *Foo Foo* (1959-1960), o optimistickém klaunovi, který je alter-egem Charlieho Chaplina, a *DoDo, kluk z vesmíru* (*DoDo, The Kid from Outer Space*, 1965-1970) o mimozemském chlapci a jeho zvířátku, mechanické kachně.

Během všech let spolu Halas a Batchelor spolupracovali, Batchelor psala scénáře, kreslila výtvarné návrhy, produkovala řadu jejich filmů a byla celou dobu hybnou silou celé společnosti. V roce 1969 natočila *Ruddigore*, první animovanou operetu. V polovině 70. let musela kvůli zdravotním problémům odejít na odpočinek, ale Halas přesto spoléhal na její názor a radil se s ní ohledně svých filmů.

Halas rád experimentoval s různými animačními technikami, včetně 3D stereoskopické a počítačové animace a natočil úspěšné filmy *The Owl and the Pussycat* (1952), *Autobahn* (1979) a *Dilemma* (1981). Byl také zakládajícím členem a prezidentem International Animated Film Association (ASIFA) v letech 1960-1985, poté byl jmenován čestným prezidentem. Dal dohromady seriál pro BBC *Mistři animace* (*Masters of Animation*, 1987), v němž ukázal tvorbu nejlepších světových animátorů, a byl autorem mnoha knih o animaci (například *Timing For Animation*).

Joy Batchelor zemřela na jaře 1991 a její manžel John Halas ji následoval o čtyři roky později, v lednu 1995. Jejich dcera, grafická designérka Vivien Halas, organizuje archívy studia a je spoluautorkou *Halas & Batchelor, an animated history* (2006).

Studio už po smrti svých zakladatelů dále netvoří.

FILMOGRAFIE

- Music Man; The Brave Tin Soldier (1938)
- Carnival in the Clothes Cupboard; Train Trouble (1940)

- Dustbin Parade; Filling the Gap (1941)
- Digging for Victory; The Fable of Fabrics (1942)
- Abu (1943)
- Cold Comfort; From Rags to Stitches; Blitz on Bugs; Mrs Sew and Sew; Christmas Wishes (1944)
- Handling Ships; The Big Top; Tommy's Double Trouble; Six Little Jungle Boys (1945)
- Old Wivet Tales; Radio Ruptions; Britain Must Export; Road Safety; The Keys of Heaven; Good King Wenceslas (1946)
- Charley (1947)
- Water For Firefighting; Oxo Parade; Kouzelné plátno (The Magic Canvas) (1948)
- Heave Away My Johnny; Dolly Put the Kettle On; The Shoemaker and the Hatter; Fly About the House (1949)
- As Old as the Hills (1950)
- The Pythoness; Spring and Winter; The Time of Pestilence (1951)
- The Owl and the Pussycat (1952)
- Coastal Navigation; The Figurehead; Power to Fly (1953)
- Farma zvířat (Animal Farm); Down a Long Way; The Sea (1954)
- The World of Little Ig; The Candlemaker (1956)
- Historie filmu (History of the Cinema); Midsummer Nightmare (1957)
- The Christmas Visitor; Habatales (1959)
- Foo Foo (1960)
- The Monster of Highgates Ponds; Muzikální slon (Hamilton the Musical Elephant) (1961)
- DoDo, kluk z vesmíru (DoDo, The Kid from Outer Space) (1965-1970)
- Autománie 2000 (Automania 2000) (1963)
- Cars of the Future (1969)
- Tomfoolery; Children and Cars (1970)
- The Jackson 5ive (1971)
- The Osmonds (1972)
- The Count of Monte Cristo; Addamsova rodina (The Addams Family) (1973)
- Max and Moritz (1977)

- Autobahn (1979)
- Dilemma (1981)
- Hráči (Players) (1982)
- Great Masters (1985)
- Mistři animace (Masters of Animation) (1986)

3.2 George Dunning

George Garnett Dunning (17.11.1920 – 15.2.1979) se narodil v kanadském Torontu a vystudoval Ontario College of Art. Poté začal pracovat jako ilustrátor a v roce 1943 vstoupil do National Film Board of Canada (NFB), kde se seznámil s animátorem Normanem McLarenem. V letech 1944-1947 vytvořil mnoho krátkých filmů, v nichž experimentoval například s malbou nebo animací plochých kovových figurek (film *Cadet Rousselle*, 1947).



Obr. 12. George Dunning

V roce 1948 odešel do Paříže, kde rok pracoval pro UNESCO, pod vedením animátora českého původu Bertholda Bartosche (autor filmu *L'Ideé*, 1938). Poté se opět vrátil do Kanady, kde roku 1949 získal grant na experimentování s malbou na sklo a společně s kolegou Jimem McKayem založil první torontské animační studio Graphic Associates, které vytvářelo reklamy.

V roce 1956 odešel do Anglie, aby v Londýně zřídil novou pobočku United Productions of America (UPA). Pobočka byla po několika měsících zrušena, ale Dunning společně s ostatními bývalými zaměstnanci založil filmové studio T.V.Cartoons (v roce 1961

přejmenováno na T.V.C. London). Kromě něj ve studiu pracovaly takové talenty jako Richard Williams nebo Jimmy Murakami. Jedním z prvních krátkých filmů, které Dunning v T.V.C. natočil, byl *Wardrobe* (1958) o dvou mužích, dvou párech bot a jedné skříni.

Dalším z filmů, co natočil, byl jednoduše nakreslený film *Jablka* (*The Apples*, 1962) o urputné snaze člověka utrhout ze stromu jablko. Z téhož roku pochází i film *Létající muž* (*The Flying Man*), jímž se Dunning vrátil k experimentům. Vtipný film o muži, který umí létat, a o muži, který to neumí, je tvořen barevnými tahy štětcem a vyhrál hlavní cenu na Annecy's International Animation Festival. Na svém dalším filmu, *The Ladder* (1967), techniku animace tahů štětce ještě zdokonalil.

Roku 1968 natočil svůj nejslavnější film *Žlutá ponorka* (*Yellow Submarine*), který je založený na hudbě kapely The Beatles. Odehrává se v krásné zemi jménem Peperland, místě, kde vládne hudba a štěstí. Vše v zemi je ale ohroženo, když jim vyhlásí válku strašní Modráci, kteří chtějí zničit všechno dobré. Zachránit zemi se ve žluté ponorce vydávají členové The Beatles, John, Paul, George a Ringo. S nástrahami bojují pomocí humoru a svých písní. Skuteční Beatles se ve filmu objeví až v závěrečné scéně, jejich postavy byly namalovány jinými herci.



Obr. 13. Žlutá ponorka

V roce 1973 opět vyhrál na festivalu v Annecy, tentokrát s filmem *The Maggot*, který se zabýval problematikou drog.

Když začal připravovat film *The Tempest* podle Shakespeara, zhoršily se jeho zdravotní problémy, které ho trápily už při natáčení *Žluté ponorky*. *The Tempest* zůstal nedokončený, protože 15.2.1979 George Dunning zemřel.

FILMOGRAFIE

- *Auprès de ma blonde* (1943)
- *The Fight for Fodder* (1944)
- *The Three Blind Mice* (1945)
- *Chants populaires* (1946)
- *Cadet Rousselle; Upright and Wrong* (1947)
- *The Family Tree* (1948)
- *The Wardrobe* (1958)
- *Visible Manifestations* (1961)
- *The Ever-Changing Motor Car; Jablka (The Apples); Létající muž (The Flying Man); Mr. Know-How in Hot Water* (1962)
- *The Ladder* (1964)
- *Safety Boots* (1965)
- *The Chair* (1967)
- *Žlutá ponorka (Yellow Submarine); Lazy River* (1968)
- *Hands, Knees and Bumps-a-Daisy* (1969)
- *Moon Rock* (1970)
- *Damon the Mower; Horses of Death* (1972)
- *How Not to Lose Your Head While Shotfiring; The Maggot* (1973)
- *Teamwork* (1977)

3.3 Jimmy T. Murakami

Přestože se Teruaki „Jimmy“ Murakami (5.6.1933) narodil v kalifornském San José americko-japonským rodičům, je považován za jednoho z největších evropských animátorů.

Vystudoval Choinard Art Institute v Los Angeles a v roce 1956 začal pracovat ve studiích UPA v Burbanku. Následujícího roku přesídlil do New Yorku a natočil film *The Violinist*, který byl nominovaný na Oscara.

Roku 1960 odešel do Londýna a po čtyři roky pracoval jako producent a režisér v T.V.Cartoons, tam natočil filmy *The Insects* (1961) o boji spisovatele proti hmyzu, jenž získal cenu BAFTA, a *Charlie* (vítěz festivalu v Benátkách).

V roce 1965 se vrátil do Kalifornie a založil Murakami Wolf Films, studio produkuje krátké filmy, reklamní spoty a dokumenty. V té době režíroval a animoval filmy *The Breath* (1965), *The Magic Pear Tree* (1966) a *And of Course You*. Všechny z nich byly nominovány nebo získaly jednu z prestižních filmových cen.



Obr. 14. *When the Wind Blows*

Na počátku 70. let založil v Dublinu studio Murakami Films produkující animované i hrané reklamy. Pak se znovu vrátil do Kalifornie, aby v roce 1980 zrežíroval film *Sador, vládce vesmíru* (*Battle Beyond the Stars*), vesmírnou obdobu *Sedmi samurajů*. Z 80. let pochází i jeho asi nejznámější film *When the Wind Blows* (1986) adaptace kontroverzního bestselleru Raymonda Briggse o starším britském páru, který se prostřednictvím rádiových

přenosů dozvídá o hrozící nukleární válce a začne se připravovat na možnost útoku. Jejich dům je nakonec skutečně zasažen bombou a oni oba pomalu umírají na nemoc z ozáření. Film vznikl za podpory Channelu 4.

Pro speciální vánoční vysílání stanice BBC natočil film *Vlak zvířátek* (*Animal Train*, 1998). A na Vánoce 2001 měl premiéru další jeho film *Vánoční koleda* (*Christmas Carol: The Movie*) podle povídky Charlese Dickense.

FILMOGRAFIE

- The Violinist (1956)
- The Insects (1961)
- Charlie (1963)
- The Top (1964)
- The Breath (1965)
- The Magic Pear Tree (1966)
- And of Course You
- Good Friends (1969)
- Passing (1975)
- Death of a Bullet (1979)
- Sador, vládce vesmíru (Battle Beyond the Stars); Děs přichází z hlubin (Humanoids From the Deep) (1980)
- When the Wind Blows (1986)
- The Story Keepers
- Dream Express (1990)
- Vlak zvířátek (Animal Train) (1999)
- Vánoční koleda (Christmas Carol: The Movie)

3.4 Richard Williams

Richard Williams (19.3.1933) se narodil v Kanadě, ale většinu svého profesionálního života strávil ve Velké Británii, kam přišel v roce 1955 společně s Georgem Dunningem, aby tam natočil svůj první film *Malý ostrov* (*The Little Island*, 1958), nominovaný na cenu BAFTA. Úspěch filmu mu umožnil otevřít vlastní animační studio.



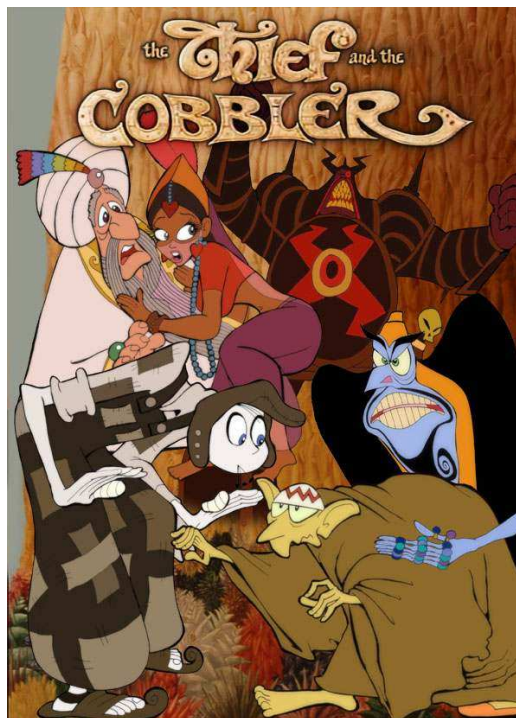
Obr. 15. Richard Williams

V 60. letech střídal komerčnější projekty s více osobními filmy jako *Love Me, Love ME* (1962) a *A Lecture on Man* (1962). V roce 1968 pracoval jako animátor na *Žluté ponorce* (*Yellow Submarine*) a vytvořil úvodní animovanou sekvenci filmu *Útok lehké kavalérie* (*Charge of the Light Brigade*). Další úvodní titulky udělal pro bondovku *Casino Royale* (1967) a je také autorem slavného úvodu filmu *Návrat růžového pantera* (*The Return of the Pink Panther*, 1974).

V roce 1970 natočil *Vánoční koledu* (*A Christmas Carol*), která mu přinesla prvního Oscara. Dalším úspěchem v jeho kariéře byl televizní film *Ziggy's Gift* (1982), oceněný cenou Emmy, a film *Falešná hra s králíkem Rogerem* (*Who Framed Roger Rabbit*), na němž pracoval jako animační režisér a byl za to oceněn dalším Oscarem.

Už v roce 1968 začal Williams natáčet film inspirovaný Příběhy tisíce a jedné noci, *The Thief and the Cobbler*. Film měl být celovečerní, němý a určený pro dospělé, studio ale mělo obavy, že by nevydělal dost peněz, proto ho odmítlo dále financovat a natáčení zastavilo. Williamse to neodradilo, stále pokračoval v práci a platil výdaje za film sám. Za následujících dvacet let se mu však podařilo natočit jen asi dvacet minut materiálu. V roce 1990 uzavřel smlouvu se studiem Warner Bros., a to mu pomohlo s dalším natáčením. Kolem roku 1992 už chybělo natočit jen 15 minut, jenže studio se zaleklo, že film nebude schopen konkurovat Disneyho *Aladdinovi* s velmi podobnou tematikou, jenž měl toho roku

jít do kin, a filmu *The Thief and the Cobbler* se zřeklo. Richard Williams přišel o práva na film, ten byl v roce 1994 přestříhán a do kin šel pod názvem *The Princess and the Cobbler*. Následujícího roku studio Miramax přestříhalo vlastní verzi nazvanou *Arabian Knight*, přidalo do ní dialogy a hudební čísla. Původní Williamsovo dílo se tak úplně ztratilo.



Obr. 16. *The Thief and the Cobbler*

Williams je také autorem oceňované knihy o animaci a animování *The Animator's Survival Kit* (vyšla v roce 2000), kterou v roce 2008 i zfilmoval.

FILMOGRAFIE

- Malý ostrov (*The Little Island*) (1958)
- Love Me, Love ME; A Lecture on Man (1962)
- Útok lehké kavalerie (*The Charge of the Light Brigade*) (1968)
- Vánoční koleda (1970)
- Raggedy Ann & Andy: A Musical Adventure (1977)
- Falešná hra s králíkem Rogerem (*Who Framed Roger Rabbit*) (1988)
- Arabian Knight (1995)
- The Animator's Survival Kit Animated (2008)

3.5 Bob Godfrey

Robert Frederik Godfrey se narodil 27. května 1921 v Austrálii, kam odešli jeho rodiče po 1. světové válce. Jeho matce se tam ale příliš nelíbilo, proto se vrátili do Velké Británie, když bylo Bobu Godfreymu šest měsíců.

Ve 14 letech byl přijat na Leyton Art School a zamiloval se do filmů. Jeho kariéra u filmu začala ve 30. letech, kdy pracoval jako grafik a poslíček u reklamní agentury Lever Brothers. Za 2. světové války v letech 1941-1946 sloužil u královského námořnictva. Po válce mu byla vrácena stará práce. V roce 1950 začal pracovat ve studiu Larkins jako pomocný animátor a kreslíř pozadí. Společně s několika kolegy založili malou produkční společnost Grasshopper. Ta mu umožnila natočit jeho první animovaný film *The Big Parade* (1952).

Ještě během své práce pro Larkins natočil v roce 1954 společně s Keithem Learnerem *Watch the Birdie*. Téhož roku s Jeffem Halem a Keithem Learnerem (a později s Nancy Hanna a Verou Linnekar) založili Biographic Films, produkční společnost, která natáčela jedny z prvních reklam pro ITV a produkovala dva Godfreyho velmi osobní filmy *Poligamous Polonius* (1959) o jednostranných námluvách a *Do It Yourself Cartoon Kit* (1961) dokumentující utrpení a šílenství při výrobě animovaného filmu.

Godfrey natočil pro Biographic Films ještě dva filmy, *The Rise and Fall of Emily Sprod* (1964), surrealistickou hříčku o ženě, která pronásleduje svého stvořitele, a *Alf, Bill & Fred* (1964) o šťastném přátelství muže, psa a kachny. Roku 1965 se osamostatnil a založil Bob Godfrey's Movie Emporium, jehož název se později zkrátil na Bob Godfrey Films. Studio funguje dodnes.

V 70. letech natočil několik filmů s lehce erotickým nádechem: *Henry 9 'till 5* (1970), *Erection* (1971), experimentální film s Yoko Ono a Johnem Lennonem, *Kama Sutra Rides Again* (1971) o páru ve středních letech, který zkouší různé sexuální pozice, na filmu pracovalo dvanáct animátorů, každý z nich animoval jinou pozici, *DreamDoll* (1979), v němž se muž zamiluje do nafukovací panny, *Instant Sex* (1980) a *Bio-Woman* (1981) o muži, jenž se chce zbavit své manželky, ale nakonec stvoří umělou ženu. V roce 1975 vznikl film *Great*, třicetiminutový muzikál o viktoriánském inženýrovi, který získal Oscara. Je v něm částečně využita počítačová animace.

Kromě filmů pro dospělé natácel i filmy a seriály pro děti. Jeho nejznámějšími byly seriály *Roobarb and Custard* (1975) o zeleném psovi, který se dostává do podivuhodných situací, *Skylark* (1978), *Henry's Cat* (1983), *Bunbury Tails* (1992), v němž vystupuje skupinka králíků, kteří si nic neužívají tolik, jako sportování, pokud ovšem zrovna nebojují proti zákeřným zloduchům. V seriálu hrála hudba The Bee Gees, Erica Claptona, George Harrisona a Eltona Johna. V roce 1996 se Godfrey pustil do příprav seriálu *Kevin Saves the World* (2002) o chlapečkovi, jenž se nešťastnou náhodou dostává do nebezpečných situací. Některé ze seriálů Godfrey sám namluvil a většina z nich byla populární nejen ve Velké Británii, ale i ve Spojených státech.



Obr. 17. *Roobarb and Custard*

V roce 1994 byl Godfrey již počtvrté nominován na Oscara, a to za film *Small Talk* o postarším muži, který vzpomíná na jeden pamětný den. O rok později na žádost Johna Halase natočil poctu Velké Británii *Know Your Europeans: The United Kingdom* (1995), součást seriálu *Know Your Europeans*, z něhož bylo ale nakonec natočeno jen několik dílů o evropských národech.

Roku 1999 dostal od Channelu 4 zakázku natočit pětidílný seriál satirizující vládu Margaret Thatcher, *Maggie Thatcher: Where Am I?*. Další zakázku od Channelu 4 dostal hned příští rok. *Millennium – The Musical* (2000) zvládne během půl hodiny stručně popsat dva tisíce let britské historie. Na filmu spolupracoval Godfrey s politickým karikaturistou Stevem Bellem.

FILMOGRAFIE

- The Big Parade; Formation (1952)
- Watch the Birdie (1954)
- A Driving Test; Hanging Tree (1958)
- Polygamous Polonius (1959)
- The Battle of New Orleans (1960)
- Do It Yourself Kit; That Noise; What Kind of Fool Am I? (1961)
- Morse Code Melody (1963)
- The Rise and Fall of Emily Sprod; Alf, Bill & Fred; Productivity Primer (1964)
- One Man Band (1965)
- Just Like a Woman (1966)
- Rope Trick; Whatever Happened to Uncle Fred?; Bang! (1967)
- Two off the Cuff; Ways and Means; Masks (1968)
- Henry 9 'til 5; The Electron's Tale (1970)
- Erection; Kama Sutra Rides Again (1971)
- Great; Roobarb and Custard (1975)
- Dear Marjorie Boobs; The Hand; The Shadow; The Line; The Key (1977)
- Skylark; Marx for Beginners (1978)
- Dream Doll (1979)
- Instant Sex (1980)
- Bio-Woman (1981)
- Henry's Cat (1983)
- Polygamous Polonius Revisited (1984)
- A Journalist's Tale; Beaks to the Grimstone (1985)
- French Revolution (1989)
- Happy Birthday Switzerland (1991)
- Small Talk (1994)
- Know Your Europeans: The United Kingdom (1995)
- Black Sabbath: Get a Grip (1995)
- Maggie Thatcher: Where am I Now? (1999)
- Millennium - The Musical (2000)

3.6 Aardman

Zakladatelé studia Aardman, Peter Lord a David Sproxton, se seznámili během studií a zpočátku měli animaci jen jako koníček. Jejich první úspěch přišel, když BBC odvysílala jejich dvacetivteřinovou animaci ve svém pořadu *Vision On*. Hlavní postavou této animace byl superhrdina jménem Aardman, podle nějž později pojmenovali své studio, které založili v Bristolu v roce 1976 poté, co dokončili vysokou školu. Následujícího roku vytvořili pro pořad BBC *Take Hart* postavičku plastelínového panáčka Morpha. Ten byl natolik populární, že mu věnovali vlastní seriál *The Amazing Adventures of Morph*.



Obr. 18. Morph

V 80. letech natočili první krátké filmy pro dospělé, *Down and Out* a *Confessions of a Foyer Girl*, a v roce 1982 dostali od Channelu 4 nabídku vytvořit několik krátkých filmů. O rok později dokončili *Conversation Pieces*, sérii pětiminutových filmů, ty s vtípem a nadsázkou ukazují reálnou lidskou konverzaci. Kvůli jejich natočení museli Lord a Sproxton najmout další animátory, mezi nimi byli Barry Purves, Richard Golezowski a Nick Park.

V roce 1989 dostalo studio další zakázku od Channelu 4 na vytvoření seriálu *Lip Sync*, který měl opět využívat lidského hlasu. Každý z režisérů natočil jeden díl, Peter Lord *War Story*, Barry Purves *Next*, Richard Golezowski *Ident* a Nick Park *Pohodlíčko* (*Creature Comforts*), ten v roce 1990 získal Oscara a v roce 2003 podle něj vznikl seriál *Mezi námi zvířaty* (*Creature Comforts*).

Jak rostla popularita Aardmanů, rostl také zájem o jejich reklamy. Mezi jejich klienty patřili například Nike, Chevron Dr Pepper a další, ročně vznikalo až 30 reklam.

V roce 1993 studio produkovalo Parkův krátký film *Nesprávné kalhoty* (*The Wrong Trousers*), jeho již druhý film s plastelínovou dvojicí Wallacem a Gromitem, kteří musejí čelit vynalézavému zloději diamantů. Film vyhrál řadu prestižních cen po celém světě, včetně Oscara. Po něm následoval film *O chloupek* (*Close Shave*, 1995), třetí dobrodružství Wallace a Gromita, v němž se potýkají se zlodějem ovcí (jedna z oveček je Shaun, hrdina pozdějšího seriálu *Ovečka Shaun*). I *O chloupek* získal Oscara. V témže roce vznikl i krátký film Petera Lorda *Wat's Pig*, nominovaný na Oscara, a seriál pro děti *The Morph Files*.



Obr. 19. Wallace a Gromit

V roce 1998 studio natočilo seriál Richarda Golezowského *Rex the Runt* a film *Humdrum* Petera Peakea, oba získaly velké množství mezinárodních ocenění. O rok později získal Steve Box za svůj film *Stage Fright* (1998) cenu BAFTA.

Na konci 90. let se studio rozšířilo a vytvořilo pobočku Aardman Features. První film, který vznikl v novém studiu byl *Slepičí úlet* (*Chicken Run*, 2000), režírovaný Peterem Lordem a Nickem Parkem. Hlavní postavou je slepice Ginger, ta se snaží vymyslet plán, jak společně se svými kolegyněmi uprchnout ze slepičí farmy pana a paní Tweedyových, která připomíná koncentrační tábor. *Slepičí úlet* byl prvním celovečerním filmem studia Aardman a jedním z nejúspěšnějších britských filmů vůbec. Kvůli jeho natočení uzavřeli Aardmani smlouvu se studiem Dreamworks, podle níž měli společně natočit pět celovečerních filmů (druhým byl *Wallace a Gromit: Prokletí králíkodlaka* (*Wallace and Gromit: The*

Curse of the Were-Rabbit, 2005) film, který sklízел pouze pozitivní kritiky a byl oceněn nepřeborným množstvím cen).

V roce 2002 vznikl 10-dílný seriál *Wallace and Gromit: Cracking Contraptions*, režírovaný Loydem Pricem a Christopherem Sadlerem. Jednotlivé epizody o délce 1-3 minuty nejprve běžely na internetu, a když se v roce 2003 seriál začal vysílat i v televizi, stala se z něj senzace. Na podzim roku 2003 přišlo studio Aardman s dalším úspěšným seriálem *Mezi námi zvířaty* (*Creature Comforts*), pro stanici ITV1.



Obr. 20. *Mezi námi zvířaty*

V říjnu 2005 vyhořelo skladiště studia Aardman. Oheň zničil většinu návrhů a modelů Nicka Parka, včetně figurek z filmu *Slepičí úlet*. Naštěstí se ale zachovaly některé původní kulisy a modely Wallace a Gromita a původní kopie filmových pásů, které byly uloženy jinde.

Časopis *The New York Times* v říjnu 2006 uveřejnil, že Aardman odstupuje od své smlouvy s Dreamworks. V témže roce ještě ve spolupráci s Dreamworks vznikl celovečerní počítačově animovaný film *Spláchnutej* (*Flushed Away*) a uskutečnila se výstava prací Aardmanů v Muzeu Ghibli v japonském Tokiu. Výstava trvala rok.

Následujícího roku podepsalo studio tříletou smlouvu se Sony Pictures Entertainment a začalo pracovat na přípravě filmů *The Pirates!* (plánovaný rok premiéry: 2009, režie: Peter Lord), *The Cat Burglers* (plánovaný rok premiéry: 2010, režie: Steve Box), *Arthur Christmas* (plánovaný rok premiéry: 2010, režie: Sarah Smith).

V lednu 2008 spustili Aardmani společně s Channelem 4 animační portál 4mations a později téhož roku natočili další, už čtvrté, pokračování Wallace a Gromita, *A Matter of Loaf and Death*.

3.6.1 Animátoři studia Aardman

- **Richard Golezowski** (narozen 1959) je autorem celovečerního filmu *Sob Robbie* (*Robbie the Reindeer*, 1999) o nejznámějším sobovi Santa Clause, který se chce účastnit sobí olympiády, seriálu *Ovečka Shaun* (*Shaun the Sheep*, 2007) a *Rex the Runt* (1998), jehož hlavními hrdiny jsou čtyři téměř dvojrozměrně placatí psi, a spolupracoval i na seriálu *Mezi námi zvířaty* (*Creature Comforts*, 2003).



Obr. 21. *Rex the Runt*

- **Barry J.C. Purves** je animátor, jenž se podílel na vzniku celovečerních hraných filmů *Mars Útočí* (*Mars Attacks*, 1996) Tima Burtona a *King Kong* (2005) Petera Jacksona.
- **Nick Park** (narozen 1958) čtyřnásobný držitel Oscara vystudoval National Film and Television School, kde absolvoval s filmem *Cesta na Měsíc* (*A Grand Day Out*, 1989). Ten natočil s pomocí Aardmanů, s nimiž plně spolupracoval od roku 1985. *Cesta na Měsíc* je prvním filmem, ve kterém se objevují plastelínové postavy Angličana Wallace a jeho nemluvného psa Gromita. Ti se v podomácku sestrojené raketě vydávají na Měsíc, aby si doplnili zásoby sýra (protože „Měsíc je ze sýra, to ví přeci každý...“). Kromě dalších filmů s Wallacem a Gromitem (*Nesprávné kalhoty*, *O chloupek* a *Wallace a Gromit: Prokletí králíkodlaka*) je autorem úspěšného seriálu *Mezi námi zvířaty* a celovečerního filmu *Slepičí úlet*. V současnosti připravuje další film, jehož název zatím není znám.

- **Steve Box** (narozen 1967) je animátorem televizního seriálu *The Trap Door* a v roce 1990 se připojil ke studiu Aardman. Režiroval videoklip k písni „Viva Forever“ (1998) od Spice Girls, ve kterém vystupují víly. V témže roce natočil svůj úspěšný film *Stage Fright* o cvičiteli psů, jehož kariéru přerušil nástup kinematografie. Animoval filmy *Slepičí úlet*, *Nesprávné kalhoty* a *O chloupek* a dělal pomocného režiséra na filmu *Wallace a Gromit: Prokletí králíkodlaka*.
- **Luis Cook** natočil pro studio Aardman počítačově animovaný film *The Pearce Sisters* (2007) o dvou postarších sestřích, lásce, osamění, vykuchání a pití šálku čaje.



Obr. 22. *The Pearce Sisters*

- **Sam Fell** pracoval jako animátor na filmu Petera Lorda *Wat's Pig*, později režiroval krátké filmy *The Big Cheese*, *Pop*, *Chump* a pracoval na seriálu *Rex the Runt*. V roce 2006 režiroval celovečerní film *Spláchnutej* a v roce 2008 taktéž celovečerní počítačově animovaný *Příběh o Zoufálkovi (The Tale of Desperaux)*.
- **Darren Robbie** je jedním z animátorů *Slepičího úletu*, krom toho napsal, režiroval a animoval krátký animovaný film *Ernest* (2001).
- **Stefan Marjoram** pracoval jako počítačový animátor na seriálu *Mezi námi zvířaty* a režiroval krátký animovaný film *The Deadline* (2001).
- **Steve Harding Hill**

FILMOGRAFIE

- Amazing Adventures of Morph
- Conversation Pieces (1983)
- Sledgehammer (1986)
- Cesta na Měsíc (A Grand Day Out); Lip Sync (1989)
- Nesprávné kalhoty (The Wrong Trousers) (1993)
- Gogs and Gogwana (1993-1996, 1998)
- Pib and Pob (1994)
- O chloupek (Close Shave); Wat's Pig; The Morph Files (1995)
- Serta (1997)
- Humdrum; Stage Fright; Rex the Runt (1998)
- Angry Kid (1999)
- Slepičí úlet (Chicken Run) (2000)
- The Presentators (2001)
- Wallace and Gromit: Cracking Contraptions (2002)
- Mezi námi zvířaty (Creature Comforts) (2003)
- Planet Sketch; Wallace a Gromit: Prokletí králíkodlaka (Wallace and Gromit: The Curse of the Were-Rabbit) (2005)
- A Town Called Panic; Purple and Brown; Spláchnutej (Flushed Away) (2006)
- Ovečka Shaun (Shaun the Sheep) (2007)
- Chop Socky Chooks; A Matter of Loaf and Bread (2008)

3.7 Ženy v britském animovaném filmu

3.7.1 Candy Guard

Candy Guard (narozená 1961) studovala výtvarné umění na Polytechnické univerzitě v Newcastlu a St. Martin's School of Art v Londýně. Její kariéra animátorky začala, když dostala od Channelu 4 zakázku vytvořit sérii krátkých animací, které sloužily jako vsuvky v pořadu *Women in View* (1988).

Pokračovala filmy *Fatty Issues*, *A Little Something* a *Wishful Thinking*, všechny byly natočeny v roce 1988 a všechny vyjadřovaly její břitký humor. Texty k nim namluvila animátorka a režisérka Sarah Ann Kennedy.



Obr. 23. *Fatty Issues*

Svůj talent a smysl pro humor potvrdila dalšími filmy, *Untitled*, *Moanologue*, *The Wrong Type* a *What About Me?* (všechny z roku 1990). V témže roce spolupracovala s Penny Woolcock na scénáři jejího filmu *Women in Tropical Places*. A od roku 1990 se také pravidelně objevují její komiksové stripky v barevné příloze deníku *Observer*.

Velikým průlomem v její kariéře byla zakázka Channelu 4 k natočení vlastního seriálu. Tím vznikl, dnes již téměř kultovní, *Pond Life* (1996-2000) o trampotách svobodné neurotičky Dolly Pond, který získal řadu prestižních ocenění.

V roce 2006 napsala *Guard* svou první knihu *Just a Little Disco on an Open-top Bus*.

FILMOGRAFIE

- *Fatty Issues*; *A Little Something*; *Wishful Thinking* (1988)
- *Untitled*; *Moanologue*; *The Wrong Type*; *What About Me?* (1990)
- *Alternative Fringe* (1993)
- *Pond Life* (1996-2000)
- *Fast Spin Fling* (2000)

3.7.2 Joanna Quinn

Joanna Quinn (narozená 1962) strávila své dětství téměř nepřetržitým kreslením, proto se rozhodla vystudovat grafickou školu, kde se poprvé blíže seznámila s animací. Školu absolvovala v roce 1985 velmi hrubou verzí filmu *Girl's Night Out*, jehož finální verzi dokončila díky dotaci do Channel 4 o dva roky později. Film vyhrál cenu na festivalu v Annecy a díky němu se Joanna Quinn zařadila mezi další talentované a úspěšné britské animátorky.

V roce 1987 se přestěhovala do Cardiffu a tam společně s Lesem Millsem založila produkční společnost Beryl Productions, ta vytváří jak reklamy a komerční projekty, tak i více intimní a nekomerční filmy. Jedním z prvních filmů, které společnost natočila, byl její *Body Beautiful* (1990). Hlavní hrdinkou *Girl's Night Out* i *Body Beautiful* je mírně otlá waleská hospodyňka Beryl, podle níž byla společnost Beryl Productions pojmenována. V *Girl's Night Out* Beryl s kamarádkami vyrazí na dámskou jízdu, v *Body Beautiful* se účastní soutěže krásy, film je zároveň oslavou krásy ženského těla.



Obr. 24. *Body Beautiful*

Později společnost natočila další filmy: *Elles* (1992) o modelkách Toulouse Lautreca, které se rozhodnou dát si během pózování pauzu na oběd, a satiru *Britannia* (1993).

V roce 1997 vznikl *Famous Fred*, půlhodinový animovaný film pro děti podle kreseb Posy Simmonds. O rok později natočila pro BBC *The Wife of Bath's Tale* (1998), jako součást cyklu animovaných filmů podle knihy *Canterburské povídky* Geoffreyho Chaucera.

Její zatím posledním filmem je krátký film *Dreams & Desires - Family Ties* z roku 2006. V něm je opět hlavní hrdinkou hospodyňka Beryl.

FILMOGRAFIE

- Girl's Night Out (1987)
- Body Beautiful (1990)
- Elles (1992)
- Britannia (1993)
- Famous Fred (1997)
- The Wife of Bath's Tale; Whatever It Takes (1998)
- Dreams & Desires – Family Ties (2006)

3.7.3 Suzie Templeton

Suzie Templeton (narozená 1967) během svých studií na Surrey Institute of Art & Design (nynější University of Creative Arts) natočila svůj první loutkový film *Stanley* (1999) o muži, který se po smrti své frustrované manželky zamiluje do obrovské hlávky zelí.

Dalším filmem Suzie Templeton byl *Pes (Dog, 2001)* smutný příběh chlapce a jeho otce, kteří se po smrti chlapcovy matky snaží vyrovnat s žalem každý sám, aby toho druhého ochránili před bolestí. Film byl oceněn řadou prestižních ocenění po celém světě.

Její zatím posledním filmem je *Pěťa a vlk (Peter and the Wolf, 2006)*, adaptace skladby Sergeje Prokofjeva. Chlapec Pěťa, kterého ostatní děti odstrkují, žije se svým dědečkem. Jednoho dne uteče do temného lesa a tam se setká se strašlivým, hladovým vlkem. Stejně jako *Pes* byl i *Pěťa a vlk* oceněn mnoha mezinárodními cenami, mimo jiné cenou na festivalu v Annecy, cenou BAFTA a Oscarem.



Obr. 25. *Pěťa a vlk*

FILMOGRAFIE

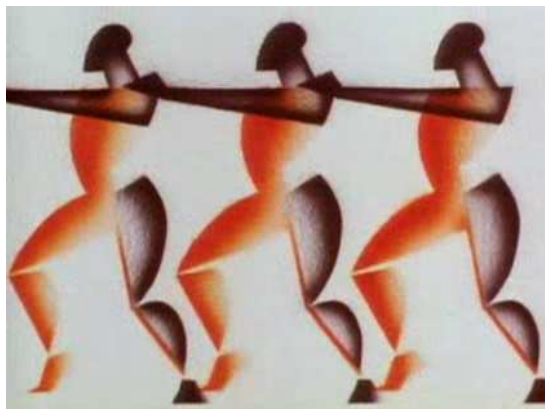
- Stanley (1999)
- Pes (Dog) (2001)
- Pět'a a vlk (Peter and the Wolf) (2006)

3.7.4 Erica Russell

Erica Russell (1961) se narodila na Novém Zélandě, ale dětství strávila v Jihoafrické republice, kde ji ve velké míře ovlivnila tamější kultura, především africká hudba a tanec.

V 70. letech se přestěhovala do Londýna a začala pracovat ve studiu Richarda Williamse jako fázařka a asistentka bývalého Disneyho animátora Arta Babbitta. Díky tomu získala cenné zkušenosti pro svou budoucí kariéru.

Během 70. a 80. let spolupracovala s celou řadou předních britských animátorů, včetně Geralda Scarfa, Paula Vestera a Rockyho Mortona. Poté si založila vlastní animační studio Eyeworks, s nímž natočila svou režijní prvotinu *Feet of Song* (1988), téměř abstraktní film o hudbě, tanci, rytmu a barvě, které jsou vyjádřeny skrze těla tanečnicků.



Obr. 26. *Feet of Song*

V podobném duchu pokračovala i filmy *Triangle* (1992), za něž získala Oscara, a *SOMA* (2001) po výtvarné stránce inspirovaný grafitti a dílem Jean – Michela Basquiata.

Stejně jako většina animátorů si i Erica Russell vydělává na živobytí natáčením různých reklam (například na Levi's Jeans) a komerčních zakázek, ale také videoklipů (pro Eltona Johna, Toma Jonese nebo Madonnu).

Od roku 1992 vede společně se svým partnerem Adamem Parker-Rhodesem produkční společnost Gingco.

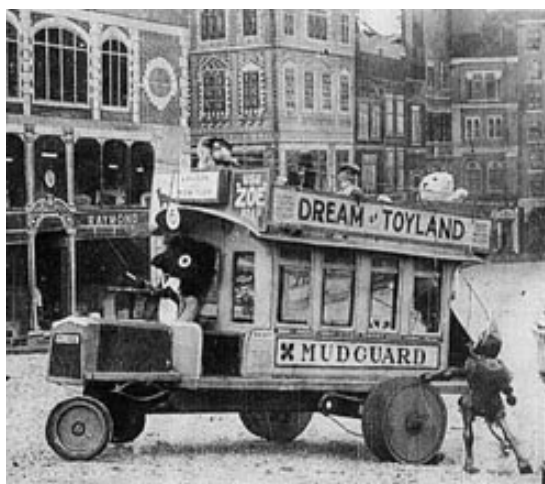
FILMOGRAFIE

- Feet of Song (1989)
- Triangle (1992)
- Soma (2001)

4 TVORBA PRO DĚTI

Už od počátků kinematografie byla animace považována za žánr určený spíše dětem. I když v průběhu let vznikaly a stále vznikají animované filmy pro dospělé, faktem je, že největší procento animovaných filmů je směřováno právě na děti. A Británie v tom není výjimkou. Oblíbenost animovaných filmů tkví v tom, že animátoři, stejně jako hrající si děti, přivádějí k životu neživé věci a vytvářejí fantastické, imaginární, snové světy.

Jedním z prvních animovaných filmů pro děti byla hříčka Arthura Melbourne Coopera *Dream of Toyland* (1908), která je natočená technikou pookénkového snímání a ožívají v ní dětské hračky.



Obr. 27. A. M. Cooper – *Dream of Toyland*

K rozvoji tvorby pro děti došlo hlavně v 50. letech s rozšířením televize. Animátoři chtěli natáčet jiné filmy než americké studio Disney a nechávali se inspirovat mýty, pohádkami a příběhy pro děti, díky čemuž vytvořili několik velmi populárních seriálů, jako *Captain Pugwash* (1957) Johna Ryana, *The Pogles*, *The Clangers* a *The Saga of Noggin the Nog* (1959-1965) Olivera Postgatea a Petera Firmina nebo *Wombles* Ivora Wooda.

V 80. letech přišel na televizní obrazovky seriál *Danger Mouse* studia Cosgrove Hall, následovaný *Hrabětem Káčulou* (*Count Duckula*), oba seriály sklízely úspěchy jak v rodné Anglii, tak i ve Spojených státech.

V roce 1982 investoval Channel 4 100,000 liber do natočení klasické knihy Raymonda Briggse *Sněhulák* (*The Snowman*), režírovaného Dianne Jackson. Lyrický film beze

slov (kromě písně „Walking in the Air“) vypráví příběh chlapce, který si na Štědrý večer postaví sněhuláka, ten v noci ožije a vezme chlapce na kouzelný výlet na Severní pól, kde se setkají se Santa Clausem. Už při svém prvním vysílání se *Sněhulák* stal obrovskou senzací a od té doby běží v britské televizi každé Vánoce.



Obr. 28. Dianne Jackson - *Sněhulák*

Přelom 80. a 90. let přinesl do britské animace pro děti noční můry, deprese a šílené představy. To je dobře viditelné ve filmech bratrů Timothyho a Stephena Quayových nebo v děsivém filmu *Sandman* (1991) Paula Berryho o strašném Sandmanovi, který se v noci vkrade do pokoje malého chlapce, ukradne mu oči a nakrmí s nimi své děti.

V 90. letech tvůrci upustili od temných vizí a začali hledat inspiraci se světě pohádek, vznikaly hodně stylizované, moderní filmy. Některé z nich ale přesto byly lehce depresivní a nepříjemné na pohled, například film Ruth Lingford *Death and Mother* (1990), v němž matka vydá své dítě smrti. Krom toho ale stále vznikaly i seriály pro děti.

V současné době se k tvorbě animovaných filmů a seriálů pro děti nejčastěji využívá počítačová animace. Tak tomu bylo například u filmů *Spláchnutej* (*Flushed Away*, 2006) o zhýčkaném domácím mazlíčkovi-krysákovi, který je nešťastnou náhodou spláchnut do záchodu a setká se s krysami žijícími ve stoce, *Příběh o Zoufálkovi* (*The Tale of Desperaux*, 2008), jehož hlavním hrdinou je ušatý myšák toužící stát se hrdinou, nebo *Vesmírní opičáci* (*Space Chimps*, 2008) o třech šimpanzech, kteří mají zachránit svět.

4.1 Smallfilms: Oliver Postgate a Peter Firmin

Oliver Postgate (12.4.1925 – 8.12.2008) se narodil v anglickém městě Hendon a byl synovcem herečky Angely Lansbury. Chtěl studovat dramatickou školu, ale protože začala válka, byl v roce 1943 nucen narukovat. Postgate byl, stejně jako jeho otec, odpůrcem války a chtěl se službě vyhnout. To se mu nepodařilo, a tak se připojil k vojsku ve Windsoru. Kvůli neuposlechnutí rozkazu byl odsouzen ke tříměsíčnímu vězení. Po vypršení trestu byl převelen a až do skončení války pracoval na farmách. Po válce odjel s Červeným křížem do poraženého Německa.

Po návratu domů začal v roce 1948 navštěvovat dramatickou školu a zkoušel různá zaměstnání. Roku 1957 dostal práci jako asistent režie v ITV a začal se věnovat tvorbě pořadů pro děti. K natáčení jednoho z nich, *Alexander the Mouse*, si přizval na pomoc Petera Firmina (narozen 1928), britského umělce a animátora, který předtím učil na Central School of Art. Tím začala jejich mnohaletá spolupráce.

Po úspěchu *Alexander the Mouse* souhlasil Postgate s natočením dalších pořadů pro děti. Zařídil si doma v ložnici malý ateliér a v něm natočil *The Journey of Master Ho* (1958), příběh z Číny určený pro hluchoněmé děti. I tento film byl úspěšný a umožnil Postgateovi a Firminovi založit vlastní animační studio Smallfilms.

Smallfilms natáčelo filmy a seriály pro děti, kterým Firmin dával výtvarnou podobu, zatímco Postgate psal scénáře, animoval, režíroval a k většině filmů také namlouval zvuky. Studio započalo svou tvorbu roku 1959 seriálem pro ITV, *Ivor the Engine*, o waleské parní mašince, která chtěla zpívat ve sboru. V letech 1976-1977 vznikly další, barevné, epizody.



Obr. 29. *Ivor the Engine*

Poté následoval velice populární kreslený seriál *The Saga of Noggin the Nog* (1959-1965) o rytíři Nogginovi, kterého se jeho zlý strýc Nogbad snaží podlými úskoky připravit o korunu. V 80. letech se studio k seriálu vrátilo a přitočilo několik dalších dílů, narozdíl od předchozích v barvě.



Obr. 30. *The Saga of Noggin the Nog*

Díky obrovskému úspěchu seriálu *Noggin the Nog* se studio Smallfilms stalo spolehlivým zdrojem dětské zábavy.

Dalším seriálem, který natočili, byl *Pingwings* (1963-1967) o rodince nepolapitelných tvorů podobných tučňákům. Tento seriál příliš úspěšným nebyl. Oproti tomu *The Pogles* (1964), který byl částečně natáčený v reálném prostředí lesa a vyskytují se v něm víly, skřítky a čarodějnice, se stal velmi oblíbeným a dočkal se i pokračování, *Pogles' Wood*.

Když britská televize začala v 60. letech vysílat barevně, dostali Postgate a Firmin od BBC zakázku natočit sérii moderních, barevných a ohromujících filmů. Tak vznikli *The Clangers* (1969-1971), surrealistický seriál o myším podobných mimozemšťanech, dorozumívajících se zvláštní pískavou řečí a žijících na modré planetě pokryté pokličkami. Seriál byl do velké míry inspirován přistáním člověka na Měsíci.

V roce 1974 natočili 13-dílný seriál *Bagpuss* o hadrovém kocourovi, jehož najde holčička Emily a vezme ho do svého obchůdku plného ztracených věcí. *Bagpuss* byl v roce 1998 anketou BBC zvolen nejoblíbenějším dětským seriálem všech dob.

V 80. letech natočili *What-A-Mess* (1980), dobrodružství malého chrtá, *Tottie*, *The Story of a Doll's House* (1982-1984), o němž se říká, že je jediným filmem pro děti, ve kterém je vražda, a *Pinny's House* (1986), dvojrozměrnou animaci o dvou maličkých panenkách, ten byl zároveň posledním filmem studia Smallfilms.



Obr. 31. *The Clangers*

4.2 Ivor Wood

Ivor Wood (4.5.1932 – 13.10.2004) byl synem Angličana a Francouzky. Po 2. světové válce se jeho rodina přestěhovala do francouzského Lyonu. Do Anglie se Wood vrátil až v 60. letech.

Po vystudování École des Beaux Arts v Paříži se živil prodejem svých obrazů a prací v továrně. Po roce si našel práci designéra v pařížské reklamní agentuře La Comète, kde se seznámil s animátorem Sergem Danotem. Ten za ním přišel s nápadem natočit seriál pro děti. Celou myšlenku pak rozvíjeli po kavárnách společně s Woodovou manželkou Josiane. První sérii *Kouzelného kolotoče* (*The Magic Roundabout*, *Le Manège Enchanté*) natočili černobíle pro francouzskou televizi ORTF v roce 1964. Seriál byl přes jistou svou chaotičnost oblíbený jak u dětí, tak i u dospělých. A ještě větší úspěch slavil, když se v říjnu 1965 přesunul do Velké Británie, kde se vysílal až do ledna 1977. Několik dílů bylo přitočeno v roce 1992. Hlavními hrdiny jsou dlouhosrstý teriér Dougal (ve francouzské verzi Pollux), čertík v krabici Zebedee (*Zébulon*), slimák Brian (*Ambroise*), kráva Ermin-

trude (Azalée), králík Flappy (Dylan) a dva lidé, holčička Florence (Margote) a pan Rusty (le Père Pivoine), který kolotoč řídí. Od druhé série byl seriál sytě barevný a byly podle něj natočeny dva celovečerní filmy, v roce 1972 natočil Danot francouzský film *Dougal and the Blue Cat (Pollux et le chat bleu)* a v roce 2005 vznikl počítačově animovaný *Kouzelný kolotoč (The Magic Roundabout)* režisérů Davea Borthwicka, Jeana Duvala a Franka Pas-singhama.



Obr. 32. seriál *Kouzelný kolotoč*

Díky úspěchu *Kouzelného kolotoče* se Ivor Wood stal jedním z předních britských tvůrců pořadů pro děti a přidal se k filmové společnosti FilmFair, aby s nimi natočil seriál *The Herbs* (1968) o tvorech žijících v britských zahradách.

V roce 1970 vznikl seriál *The Adventures of Parsley*, jehož populárními hlavními hrdiny byli zelený lev Parsley a pes Dill. Tvůrcem seriálu byl Michael Bond, ten k němu i napsal scénář, Ivor Wood byl autorem výtvarné stránky a animátorem.

Dalším Woodovým úspěchem byl seriál *The Wombles* (1973-1975, 1990, 1991) podle knížek Elisabeth Beresford. Wood radikálně změnil vzhled hlavních postav z původních, které vypadaly jako medvědi, na zvláštní tvory s dlouhými rypáčky. Wombles žijí v imaginárním světě podobném našemu, ve kterém jsou všude vidět stopy lidí (hlavně odpadky). Wombles tyto odpadky sbírají a dávají jim nový význam (z vyhozené trouby si, například, udělají skříň). Seriál měl velice dobrou obchodní strategii, která jen podporovala jeho úspěch. Vyráběla se řada předmětů s obrázky Wombles, hračky Wombles a dokonce vznikla i kapela převlečená za Wombles (v roce 1974 bylo jejich album jedním z nejprodávanějších).

V roce 1976 natočil Wood dvojrozměrný seriál *Simon in the Land of Chalk Drawings* o chlapečkovi, jenž se díky kresbám ocitá v kouzelných světech. V témže roce odstartoval další Woodův seriál *Paddington*, ten pak dále vznikl v letech 1979-80, 1983, 1986 a 1987.

V 80. letech se Wood osamostatnil od FilmFair a založil vlastní studio Woodland Animations a v roce 1981 začal natáčet seriál *Pošťák Pat* (*Postman Pat*), který se stal jeho nejslavnějším seriálem a vznikl až do roku 2004. Pat Clifton je přátelský pošťák, žije se svým černobílým kocourem Jessem v údolí Greendale a, i když je jeho hlavním úkolem roznášet poštu, je při roznášece pokaždé vyrušen některým z obyvatel a pomáhá řešit různé potíže.



Obr. 33. Pošťák Pat

Mezi ostatní seriály, které napomohly Woodovu mezinárodnímu úspěchu, patří především *Gran* (1983), *Bertha* (1985-86) a *Charlie Chalk* (1988-89). Všechny vznikly pro stanici BBC.

13. října 2004 Ivor Wood zemřel na rakovinu plic.

4.3 Cosgrove Hall

Cosgrove Hall je nejproduktivnější britské animační studio a jedno z mála studií se schopností tvořit všechny typy animace (kreslenou, ploškovou, loutkovou a počítačovou) pod jednou střešou.

V roce 1976 studio založili Brian Cosgrove a Mark Hall, jakožto relativně nezávislou součástí ITV (konkrétně jedné ze stanic ITV, Thames Television). V roce 1993 vlastnictví Cosgrove Hall přešlo na jinou stanici ITV, Anglia Television.

První zakázkou Cosgrove Hall byl seriál *Chorlton and the Wheelies* (1976-1979), ten se vysílal téměř po celém světě. Ze stejného roku je i *Jamie and the Magic Torch* o chlapci a jeho ovčáckém psu.

Jejich prvním celovečerním filmem byla loutková adaptace klasické pohádky, *Popelka* (*Cinderella*, 1979). Další adaptovanou klasikou, kterou natočili, byl *Krysař z města Hameln* (*The Pied Piper of Hamelin*, 1981) podle básně Roberta Browninga.

V roce 1981 začali natáčet úspěšný seriál *Danger Mouse* (1981-1992) o myším superagentovi s páskou přes oko a jeho křeččím pomocníkovi inspirovaný částečně americkými komiksy, ale především Jamesem Bondem. Seriál byl vtipný, inteligentní a velice oblíbený jak u dětí, tak i u jejich rodičů.



Obr. 34. *Danger Mouse*

V roce 1983 byl natočen celovečerní film *Vítr vane vrbami* (*Wind in the Willows*) podle stejnojmenné knihy Kennetha Grahama. Byl oceněn cenou BAFTA a Emmy a následně z něj studio udělalo 52-dílný televizní seriál vysílaný v letech 1984-1990.

Rok 1988 byl rokem vzniku nadmíru populárního seriálu *Hrabě Káčula* (*Count Duckula*), jehož hlavním hrdinou, parodujícím postavu Draculy, byl vegetariánský upír podobný kačerovi. Ten byl původně jednou z vedlejších záporných postav v *Danger Mouse*.



Obr. 35. Hrabě Káčula

V 90. letech Brian Cosgrova a Mark Hall natočili několik dílů seriálu, inspirovaného fantasy knihami Terryho Pratchetta.

Jednou ze specializací studia byla tvorba pro malé děti. Pro BBC natočili loutkové seriály *Noddy* (1992-1999) o skřítkovi s rolničkou na klobouku a jeho přátelích z kouzelné země hraček, který se v britské televizi objevuje už od 50. let (Cosgrove Hall natočili první díl v roce 1975, ale k seriálu se vrátili až později; v současné době natočilo několik krátkých filmů o Noddym studio Chorion), *Bill a Ben* (*Bill and Ben*, 2001) a *Andy Pandý* (2002), ten je podobně jako *Noddy* založen na postavičkách z 50. let.

V roce 2003 studio začalo vyrábět seriál *Ghosts of Albion* pro internetové vysílání BBC. Je to gotický příběh z 19. století odehrávající se v Londýně plném démonů. Na internetových stránkách se mohou návštěvníci dozvědět o výrobě seriálu a pomoci vymyslet další děj. Pro internetový portál BBC natočili i dvě animované epizody původně hraného seriálu *Doctor Who*.

V nedávné době natočilo studio několik počítačově animovaných seriálů, poslední z nich je *Ruby to the Rescue* (2009) o hrdinné holčičce Ruby, jejím věrném psu a robotovi.



Obr. 36. všechny postavičky studia Cosgrove Hall

ZÁVĚR

Britská animovaná tvorba má více než stoletou tradici a Velká Británie se bez nadsázky dá považovat za průkopníka na poli animovaného filmu.

Británie je domovem největších animátorů a tvůrců animovaných filmů, jako je Bob Godfrey, Oliver Postgate, George Dunning, Jimmy Murakami, Studio Halas & Batchelor, Studio Aardman a jeho přední autor Nick Park nebo studio Cosgrove Hall. Tvorba těchto animátorů a animačních studií je rozdílná, přesto je ale něco spojuje, jedinečný styl a nadčasovost jejich filmů, díky nimž se k nim diváci rádi znovu a znovu vrací.

Animace ve Velké Británii má bohatou historii a dozajista i stejně bohatou budoucnost.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

[1] DUTKA, Edgar: *Minimum z dějin světové animace*

Praha 2004, vydavatelství FAMU, 136 s.

ISBN 80-7331-012-0

[2] TIBITANZL, Jiří: *Panáčci na plátně*

Praha 1989, vydal Čsl. filmový ústav, 159 s.

MK ČSR 59-442-84

[3] Dokument BBC *Animation Nation*

[4] Internet:

- www.aardman.com
- www.animation-divots.com
- www.animsvet.cz
- www.bbc.co.uk
- www.berylproductions.co.uk
- www.bobgodfreyfilms.com
- www.csfd.cz
- www.chf.co.uk
- www.imdb.com
- www.jimmytmurakami.com
- www.rottentomateos.com
- www.screenonline.org.uk
- www.suzietempleton.com
- www.toonhound.com
- www.ucreative.ac.uk
- www.wikipedia.com
- www.youtube.com

SEZNAM OBRÁZKŮ

- Obr. 1. thaumathorp (str. 8)
- Obr. 2. Halas & Batchelor – Abu (str. 10)
- Obr. 3. Charley the Cat (str. 12)
- Obr. 4. Gerald Scarfe – Pink Floyd: The Wall (str. 14)
- Obr. 5. Phil Mulloy – Kovbojové (str. 15)
- Obr. 6. z filmu Wallace a Gromit: Prokletí králíkodlaka (str. 16)
- Obr. 7. Aardman – Babylon (str. 18)
- Obr. 8. bratři Quayové – Ulice krokodýlů (str. 19)
- Obr. 9. Alison Snowden a David Fine – Bob a Margaret (str. 20)
- Obr. 10. John Halas a Joy Batchelor (str. 21)
- Obr. 11. Farma zvířat (str. 22)
- Obr. 12. George Dunning (str. 25)
- Obr. 13. Žlutá ponorka (str. 26)
- Obr. 14. When the Wind Blows (str. 28)
- Obr. 15. Richard Williams (str. 30)
- Obr. 16. The Thief and the Cobbler (str. 31)
- Obr. 17. Roobarb and Custard (str. 33)
- Obr. 18. Morph (str. 35)
- Obr. 19. Wallace a Gromit (str. 36)
- Obr. 20. Mezi námi zvířaty (str. 37)
- Obr. 21. Rex the Runt (str. 38)
- Obr. 22. The Pearce Sisters (str. 39)
- Obr. 23. Fatty Issues (str. 41)
- Obr. 24. Body Beautiful (str. 42)

Obr. 25. Pět'a a vlk (str. 43)

Obr. 26. Feet of Song (str. 44)

Obr. 27. A. M. Cooper – Dream of Toyland (str. 46)

Obr. 28. Dianne Jackson – Sněhulák (str. 47)

Obr. 29. Ivor the Engine (str. 48)

Obr. 30. The Saga of Noggin the Nog (str. 49)

Obr. 31. The Clangers (str. 50)

Obr. 32. seriál Kouzelný kolotoč (str. 51)

Obr. 33. Pošťák Pat (str. 52)

Obr. 34. Danger Mouse (str. 53)

Obr. 35. Hrabě Káčula (str. 54)

Obr. 36. všechny postavičky studia Cosgrove Hall (str. 55)